

КОРУПЦІЯ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ЇЇ ЗАПОБІГАННЯ

Однією з основних та найважливіших проблем, які заважають нашій державі швидко розвиватись та посісти провідне місце серед інших держав світу є поширення корупції в усіх сферах життя суспільства. Корупція в сучасному світі становить серйозну загрозу державі, демократії, правам людини та соціальній справедливості. Вона стримує економічний розвиток держави, створює небезпеку для розвитку демократичних інститутів і підриває моральні підвалини суспільства. Більше того, в умовах глобалізації корупція перетворюється в інтернаціональну проблему, оскільки незаконні корупційні відносини стосуються інтересів і добробуту населення більшості країн світу, що є досить актуальним [1, с. 24].

Місьцеве самоврядування зараз теж страждає через «хворобу» під назвою корупція, що проявляється в злочинному використанні службовими особами, громадськими і політичними діячами їх прав і посадових можливостей з метою особистого збагачення, яка підриває основні засади створення та функціонування органів місцевого самоврядування, а головне знецінює мету діяльності цього інституту держави, тому що ставить під загрозу основи демократії.

Необхідність невідкладного подолання корупції на думку вченої В. М. Щегорцової «обумовлюється тим, що вона за ефектом ланцюгової реакції породжує цілий спектр інших системних проблем: загрожує верховенству права, моралі суспільства, стабільності демократичних процесів, підриває основи державного управління, порушує принципи рівності та соціальної справедливості, породжує латентну монополізацію ринку й підриває правові основи вільної, добросовісної конкуренції, призводить до перекосів в оптимальному поєднанні методів адміністративного регулювання й ринкового саморегулювання на всіх рівнях влади та управління» [2].

За таких умов боротьба з корупцією фактично постає головним спрямуванням як загальнодержавної політики, так і політики регіональних і місцевих органів публічної влади. Розпочинати необхідно з місцевого рівня, тому що саме місцеві органи влади, органи місцевого самоврядування, судові та силові структури на місцях утворюють первинну корупційну систему регулювання суспільних відносин, що лежить поза правовим полем, і є підґрунтям для розвитку і поширення цього злочинного процесу на загальнодержавний рівень.

Питання запобігання корупції в органах місцевого самоврядування в своїх наукових працях висвітлювали такі вчені, як: В. Б. Авер'янов, О. М. Бандурка, В. М. Гаращук, Т. О. Коломоєц, О. В. Кузьменко, Д. М. Лук'янець, Є. С. Молдован, В. П. Петков, С. О. Телешун, В. М. Щегорцова та інші.

Зараз наша країна вибрала шлях євроінтеграції, а необхідною умовою для визнання України повноцінним учасником Європейського Союзу є зменшення рівня корупції у нашій державі. Взагалі в цьому напрямі Україна вже зробила деякі кроки, зокрема, Верховною Радою України були прийняті такі нормативно-правові акти, як: Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014, Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» від 14.10.2014 та Закон України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні на 2014–2017 роки» від 14.10.2014 та інші. Завдяки цьому була розроблена Кабінетом Міністрів України «Державна програма щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні на 2015–2017 роки» від 29.04.2015, створені нові органи для запобігання корупції та судовою реформою 2016 р. було передбачено створення Вищого антикорупційного суду України. Але поки що, на жаль, всі ці дії не призвели до бажаного результату.

Виділяють такі причини поширення корупції в органах місцевого самоврядування:

- політичні, які пов'язані із зловживанням владними повноваженнями посадовими особами органів місцевого самоврядування, замкнутістю та непрозорістю системи управління, недосконалістю антикорупційної політики, безініціативністю та малоефективністю громадських формувань;

- економічні, які перш за все проявляються в неправомірному використанні державних ресурсів в особистих інтересах та у відсутності прозорості багатьох економічних процесів. Вони обумовлені невідповідністю заробітної плати життєвим потребам, через що посадові особи органів місцевого самоврядування намагаються поповнити свої статки з інших джерел;

- соціально-психологічні, що полягають у невисокій активності громадськості, корисливості державних службовців, професійній та моральній деформації поведінки частини керівників, що виявляється у поблажливому ставленні до фактів корупції;

- правові, в основі яких недосконалість антикорупційного законодавства та наявність законодавчих прогалин, у зв'язку з чим у посадових осіб органів місцевого самоврядування є можливість «оминути» закон;

- організаційно-управлінські, які проявляються у неналежній регламентації діяльності посадових осіб, так зване «кумівство», та відсутність механізмів запобігання проникненню в органи влади членів злочинних угруповань.

Існують різні механізми запобігання корупції в органах місцевого самоврядування та їх класифікація. Так, вчений-правознавець Е. С. Молдован пропонує такі заходи із запобігання та протидії корупції на державній службі, які також можна застосувати до посадових осіб органів місцевого самоврядування: 1. Адаптаційний. Приведення структури державної служби України у відповідність з рекомендаціями та стандартами країн-членів ЄС. 2. Забезпечення прозорості та гласності. 3. Каральний. Створення системи ефективною протидії корупції, за якої вчинення корупційних діянь тягне неминучу відповідальність осіб, винних у їх вчиненні, з настанням негативних соціальних та службових наслідків (втрати пенсійного забезпечення; обмеження кар'єрного зростання, зайняття політичною діяльністю). 4. Організаційно-управлінський. Чітке законодавче визначення процедур прийняття управлінських рішень. Оптимізація чисельності державних структур з метою уникнення паралелізму в роботі, зменшення кількості контрольних та наглядових інстанцій 5. Правовий. Уніфікація нормативно-правових актів у сфері державної служби України. Удосконалення правового механізму проведення атестації державних службовців. 6. Превентивний. Запобігання соціальним передумовам корупції та усунення причин, що спричинюють вчинення корупційних діянь. 7. Соціально-економічний. Створення системи суспільних відносин, за якої правомірна поведінка службовців публічної служби є соціально престижною і вигідною. Забезпечення справедливої та адекватної оплати праці, завдяки чому можна було б уникнути негативних проявів протегування, клановості та сімейності [3].

Таким чином, запобігання корупції в органах місцевого самоврядування – це непроста справа, яка потребує часу та зусиль зі сторони не тільки держави, місцевих органів влади та їх посадових осіб, але й населення, кожного члена територіальної громади. Потрібно сформувати у громадян нетерпиме ставлення до будь-яких проявів корупції та підвищити рівень правової культури населення. Перші кроки в цьому питанні вже були зроблені, однак необхідно й надалі використовувати різноманітні механізми запобігання корупції в органах місцевого самоврядування, щоб досягти поставленої мети.

Список використаної літератури

1. Телешун С. О. Роль ефективної антикорупційної політики у формуванні правової держави. С. О. Телешун, І. В. Рейтерович, А. Л. Тіньков. *Роль правоохоронних органів у формуванні правової держави в умовах євроінтеграції України : матеріали Всеукр. підсумк. наук.-практ. конф.* (Київ, 12 берез. 2015 р.). Ч. 1. Київ : Нац. Акад. внутр. справ, 2015. С. 24–30.
2. Щегорцова В. М. Шляхи запобігання і протидії корупції в органах публічного управління України. *Державне будівництво*. 2012. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_2_40 (дата звернення: 10.10.2019).
3. Молдован Е. С. Напрями запобігання та протидії корупції на державній службі: морально-ідеологічний аспект. *Державне управління: теорія та практика*. 2010. № 2.

URL: http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/dutp/2010_2/txts/10mesmia.pdf (дата звернення: 10.10.2019).